

Unga Astrid

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: Nordisk Film

Rek för åk 7 - gymnasiet

[Unga Astrid](#) är en välspelad och kärleksfull berättelse om Astrid Lindgrens tid som ung kvinna och ensamstående mamma i Småland och Stockholm på 1920-talet. Det är en film som engagerar och stimulerar till samtal om verkligheten, fiktionen och gråzonen däremellan, samt till läslust, skrivlust och levnadsvillkor då och nu. Och om en älskad författares liv och verk förstås!

Filmen och läroplanen

Unga Astrid lämpar sig särskilt väl som utgångspunkt och verktyg inom undervisning i ämnena Svenska och Historia i högstadiet och på gymnasiet.

Svenska

I kursplanen för Svenska årskurs 7-9 kan vi läsa att "[u]ndervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva" och att "[u]ndervisningen även ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra".

I syftesbeskrivningen för samtliga gymnasiekurser i Svenska kan vi läsa följande: "Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att kommunicera i tal och skrift samt att läsa och arbeta med texter, både skönlitteratur och andra typer av texter. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmännsliga i tid och rum. Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar."

Unga Astrid fungerar utmärkt som utgångspunkt för läs- och skrivfrämjande uppgifter på olika nivåer och i olika genrer. Vidare ger filmen spännande och delvis nya ingångar till en litterär gigants liv och verk.

Historia

I kursplanen för Historia årskurs 7-9 kan vi läsa följande: "Undervisningen (...) ska syfta till att eleverna utvecklar såväl kunskaper om historiska sammanhang, som sin historiska bildning och sitt historiemedvetande. (...) Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska förhållanden, historiska begrepp och metoder och om hur historia kan användas för olika syften. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar historiska kunskaper om likheter och skillnader i människors levnadsvillkor och värderingar."

I syftesbeskrivningen för samtliga gymnasiekurser i Historia kan vi läsa följande: "Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande genom kunskaper om det förflutna, förmåga att använda historisk metod och förståelse av hur historia används. (...) Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och förklara människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att

varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar."

Unga Astrid skildrar livsvillkoren för en ung kvinna och ensamstående mor i Sverige på 1920-talet. Det är en tid som i många avseenden skiljer sig markant från dagens förhållanden, men också har en hel del gemensamt med vår samtid. Därmed fungerar filmen utmärkt som utgångspunkt för samtal och studier i livsvillkor, normer och värderingar i samhället då och nu. Vidare gör filmen anspråk på att skildra en sann berättelse om en världsberömd person, vilket ger lärare och elever chans att fördjupa sig i spännande källkritiska frågor om hur historieskrivning går till, hur verklighet förhåller sig till fiktion inom spelfilmen och vem som har rätt att berätta vad om vem – och hur det bör göras.

Handling

En åldrad Astrid Lindgren sitter vid sitt skrivbord och öppnar brev från barn som gratulerar henne på födelsedagen. En pojke undrar till exempel hur hon kan skriva så bra om hur det är att vara barn när det var så länge sedan hon själv var barn.

Därefter blir det klipp till Astrids ungdom och vi får se en rad scener ur hennes liv som 16-årig bonddotter på den småländska landsbygden. Hon skojar med sina syskon, hon går på en tråkig danstillställning med en vän, hon arbetar på gården tillsammans med sin pappa.

En dag får hon till sin stora glädje jobb som assistent på Vimmerby tidning, där hon lär sig korrekturläsa och skriva på maskin och snart får sitt första riktiga journalistuppdrag. Chefen, redaktör Reinhold Blomberg (som också är hennes väninnas far), är imponerad av Astrids talang och attraherad av hennes livslust och småningom inleder de en passionerad kärleksrelation.

Det dröjer dock inte länge innan Astrid visar sig vara gravid, blott 18 år gammal. Reinhold tar på sig skulden och vill ta ansvar för barnet och Astrid men är ännu gift med en kvinna som sinkar skilsmässoprocessen. Astrids föräldrar är utom sig av vrede och skam och mamman avtvingar dottern ett löfte att hålla graviditeten hemlig i bygden.

Med Reinholds hjälp flyttar Astrid till Stockholm där hon går en sekreterarutbildning. Ibland kommer Reinhold på besök och berättar om nya förseningar i skilsmässoprocessen. Astrid åker till Danmark för att föda sitt barn och den lille pojken Lars placeras hos den snälla fostermodern Marie i väntan på att Astrid och Reinhold kan gifta sig och ta hem sin son. Astrids föräldrar vill inte höra ett ord om barnet.

Tiden går. Astrid besöker lille Lasse i Danmark och Reinhold kan äntligen ta ut skilsmässa från sin hustru.

Bild: Nordisk Film

Bild: Nordisk Film

Men när han på ett burdust sätt friar till Astrid blir hon tveksam och när han då blir aggressiv lämnar hon honom. När hon efter en tid får en bra anställning har hon råd att skaffa eget boende och hämta hem sonen. Men Lasse vill inte veta av henne utan tyr sig till bara Marie och Astrid reser förtvivlad och tomhänt tillbaka.

När Marie senare blir allvarligt sjuk kan hon inte längre ta hand om Lasse, som därför tvingas flytta till Astrid i Stockholm. Det blir en svår omställning men efter en tid uppstår kontakt och till Astrids stora lycka och lättnad knyter Lasse an till henne, sin biologiska mamma. Så småningom åker de på besök i Småland där Astrids föräldrar – Lasses morföräldrar – välkomnar dem och introducerar dem för församlingen. De har försonats.

Filmen slutar där den börjar, i den åldrade författarens hem, där Astrid sitter och sprättar tusentals beundrabrev från unga läsare från hela Sverige och världen.

Verklighet eller fiktion?

Filmen *Unga Astrid* är en så kallad biopic, det vill säga en spelfilm som bygger på en verklig människas liv. Det är dock viktigt att komma ihåg att också biopics strävar efter att berätta en så underhållande historia som möjligt och därför vinklar verkligheten så att den ska passa filmmediet. Filmskaparna väljer att lyfta fram vissa saker och välja bort andra, fokuserar ofta på särskilt dramatiska händelser och relationer samt fantiserar kring hur ett skeende upplevdes av huvudpersonen. Det innebär att en biopic i själva verket inte är en skildring av verkligheten utan en tolkning av verkligheten.

- Vad är egentligen skillnaden mellan en så kallad spelfilm, en spelfilm som bygger på verkliga händelser och en dokumentärfilm?
- En kan säga att all historieskrivning är berättande, snarare än återgivning av fakta. Vad innebär det? Och hur ska vi förhålla oss till det?

Unga Astrid är en berättelse om några år i Astrid Lindgrens liv. Ungefär fem år skildras på 100 minuter. Det innebär förstås att filmskaparna har gjort ett urval; de har valt att fokusera på en berättelse som de tycker är intressant och tror att publiken kommer att tycka är intressant. Här har särskilt manusförfattarna, i det här fallet Pernille Fischer Christensen och Kim Fupz Aakeson, en viktig roll.

- Varför tror du att filmskaparna har valt att berätta om just den här tiden i Astrid Lindgrens liv?

• Varför får vi i början och slutet av filmen se en åldrad Astrid Lindgren öppna brev från unga läsare? Hur påverkar den här så kallade ramberättelsen vår upplevelse av filmen som helhet?

• Även skådespelarna har stor inverkan på hur vi upplever en film. Hur påverkar Alba August vår uppfattning om hur Astrid Lindgren var som ung? Hur förberedde hon sig för att spela den här rollen? Se länktips under ”Tips till fördjupning”! Vilka svårigheter finns det med att spela en person som har levt på riktigt och som många redan har en uppfattning om?

Det är inte ovanligt att det uppstår debatt kring filmer som bygger på verkliga människors öden, och ofta är det släktingar som opponerar sig. Som försvar mot den här typen av kritik brukar filmskaparen hävda sin så kallade konstnärliga frihet; det vill säga att hen har rätt till sin egen tolkning. Inför biopremiären av *Unga Astrid* riktade Astrid Lindgrens dotter Karin Nyman kritik mot filmen. Läs artikeln om den här debatten i tidningen Vi – se länk under rubriken ”Tips på fördjupning”.

- Varför leder biopics så ofta till debatt?
- Vad är det Astrid Lindgrens dotter Karin Nyman är kritisk mot?
- Varför har manusförfattaren och regissören Pernille Fischer Christensen enligt artikeln velat göra filmen *Unga Astrid*? Hur har hon gått tillväga?
- Vem har ”rätt” i den här frågan, det vill säga vem har det så kallade tolkningsföreträdet? Är det Astrid Lindgren själv, eller snarare vad vi tror att hon skulle ha tyckt om hon hade levat? Är det hennes efterlevande, exempelvis Karin Nyman eller sonen Lars Lindgren (som ju är en av filmens huvudpersoner)? Eller är det Pernille Fischer Christensen, som hävdar att hon gjort sitt allra bästa för att ta vara på historien? Diskutera!

Att vara ung kvinna och mamma i Sverige då och nu

Astrid Lindgren växte upp på en gård utanför Vimmerby i Småland på 1920-talet. Veldig mycket har förstås förändrats sedan dess: Sverige har genomgått en snabb modernisering och förvandlats från jordbrukssamhälle till industri- och sedan informationssamhälle. Vidare har landet utvecklats till en av världens mest stabila demokratier; en välfärdsstat där alla medborgare oavsett förutsättningar enligt lag har rätt till inflytande och ett bra liv.

Bild: Nordisk Film

Men demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet är inget vi kan ta för givet, utan alltid måste värna om och arbeta för.

- Flickorna och pojkarna i Astrids familj har olika regler att förhålla sig till. Vilka? Vad tycker Astrid om det?
- När Astrid som första flicka i Vimmerby valde att "shingla" håret, det vill säga klippa en kort frisyr, gjorde hon smärre skandal och hennes mamma blev rasande. Varför tror ni att Astrid ville klippa av sig håret? Varför väckte det så mycket uppmärksamhet? Vilka konventioner kring frisyrer finns i dag?

Astrids graviditet är en djup skam för hennes familj. Barnets far, Reinhold Blomgren, ordnar så att Astrid dels kan flytta till Stockholm för att gå sekreterarutbildning och dölja havandeskapet, dels föda sitt barn i Köpenhamn och placera det hos en fostermor.

- Varför gör inte Astrid abort? Ta reda på när det blev lagligt att genomföra abort i Sverige. Hur gjorde gravida kvinnor som inte ville behålla sitt barn innan dess? Vad var en så kallad änglamakerska?
- Varför vill inte Astrid gifta sig med Reinhold när han till slut kan ta ut skilsmässa från sin hustru, tror ni?
- Hur tror ni att Astrids situation – att hon som 18-åring är gravid med en betydligt äldre och gift man – skulle lösas idag? Skulle hennes graviditet vara skamlig? Hur skulle hennes föräldrar reagera? Hur skulle hon själv och barnets far känna, tror ni?

Astrids son Lasse hinner bli fyra år innan han till slut flyttar till sin biologiska mor. Hon har saknat honom väldigt mycket, medan han inte ser henne som sin "riktiga" mamma. På den här tiden var det omöjligt för en ung kvinna att kunna försörja sig själv och sina barn utan hjälp av en man eller släktingar. Det fanns inte förskolor där barnen kunde vara medan mamman arbetade och tjänade pengar till mat och hyra, inte heller barnbidrag eller statligt underhållsstöd för ensamstående föräldrar.

- I dag är förstagsföräldern i Sverige i genomsnitt cirka 30 år och jämfört med andra västerländska länder får få tonåringar barn. Hur är det att bli förälder som 18-åring i dagens Sverige, tror ni?

• Vilken ekonomisk hjälp har en ung ensamstående mamma rätt till i dagens Sverige? Vilka skyldigheter har pappan gentemot mamman?

- I FN:s Barnkonvention, som blir svensk lag 2020, kan vi läsa att alla barn har rätt till båda sina föräldrar. Ändå växer än i dag många barn i Sverige upp utan en pappa. Hur kan det komma sig, tror du? Vilka skyldigheter har en pappa mot sitt barn; dels enligt svensk lag, dels moraliskt?

Lust att skriva

Astrid visar tidigt i filmen en stark lust att hitta på och berätta historier som särskilt hennes syskon uppskattar. När hon får chansen att skriva reportage om den nya järnvägen för Vimmerby tidning gör hon det på ett poetiskt och målande sätt som imponerar på hennes chef. Långt senare kommer hon att bli en av världens mest lästa och älskade författare.

- Tycker du själv om att skriva? Eller att uttrycka dig på något annat sätt; via film, foto, bild, musik, dans eller annat? Vilket är ditt favoritmedium och varför?
- Att skriva resereportage, som Astrid gör när hon rapporterar om den nya järnvägen, är en svår konst. Prova själv genom att skildra hur du tar dig till skolan en vanlig dag. Skriv – eller berätta via diktafon – om din färd (till fots/buss/bil/tunnelbana/cykel?) på ett underhållande sätt. Försök att, precis som Astrid i filmen, beskriva vad du ser och hur det känns.

Den bärande idén till filmen *Unga Astrid* är att det Astrid Lindgren upplevde som ung kvinna och mamma inspirerade henne att långt senare skriva några av sina böcker, såsom *Mio min Mio* och *Bröderna Lejonhjärta*, som bland annat handlar om ensamhet, längtan och mod.

- Tror ni att det ofta är personliga upplevelser och erfarenheter ur livet som inspirerar författare att skriva? Vilken typ av händelser, i så fall: roliga, sorgliga, vanliga, ovanliga etcetera? Diskutera!
- Ifall du om tjugo år skulle skriva om din uppväxt – vad skulle du skriva om? Vilka händelser, upplevelser, erfarenheter, personer eller känslor? Vad av allt du hittills varit med om tror du kommer att sätta spår för resten av livet? Varför?

Bild: Nordisk Film

Lust att läsa

Astrid visar som ung en stor lust att läsa. Hon läser tidningen, hon läser sagoboken *Tomtar och troll* i sängen innan hon somnar och hon lånar Knut Hamsuns roman *Svält* på stadsbiblioteket i Stockholm. För många barn – i och utanför Sverige – är Astrid Lindgren själv sedan länge en favoritförfattare vars berättelser lockar till både högläsning och tyst ensamläsning. Hon skrev sammanlagt 34 kapitelböcker och 41 bilderböcker och förutom dessa böcker har det getts samlingsvolymerna och ”nya” titlar efter hennes död. Många av hennes berättelser har också blivit filmer, scenföreställningar och radiopjäser. Därtill skrev hon texterna till en hel rad sånger som numera ingår i svensk sångkanon, såsom *Idas sommarvisa*, *Här kommer Pippi Långstrump* och *Lille katt*.

- Vilka av Astrid Lindgrens böcker har du själv läst eller fått läsa för dig? Har du någon favorit? Vilken? Varför är just den din favorit? För en komplett lista över hennes böcker, se länk under ”Tips till fördjupning”.

I *Unga Astrid* får vi höra citat ur brev som barn har skrivit till Astrid Lindgren. Inför hennes 90-årsdag mottog hon 14 stycken postsäckar fyllda med gratulationsbrev från läsare i hela världen. Längre försökte hon besvara alla brev hon fick men efter en tid började förlaget skicka förtryckta svarskort, eftersom hon själv inte hann skriva svar till alla. Sammanlagt tror man att det finns ungefär 75 000 beundrabrev från läsare i det enorma arkiv över Astrid Lindgren som finns på Kungliga biblioteket i Stockholm.

- Uppgift till hela klassen:

Läs en av följande böcker av Astrid Lindgren: *Mio, min Mio*, *Bröderna Lejonhjärta*, *Pippi Långstrump*, *Allra käraste syster* eller *Ronja Rövardotter*.

- Därefter skriver alla elever varsitt anonymt brev som innehåller minst en tanke och en fråga om boken till Astrid Lindgren, som om hon fortfarande levde!
- Besvara varsitt brev (inte ditt eget) utifrån din egen fantasi. Eventuellt kan breven och svaren läsas högt för klassen.
- Det går naturligtvis även bra att läsa och skriva brev om andra böcker än Astrid Lindgrens!

- Astrid Lindgrens arkiv i Kungliga biblioteket är ett av världens största personarkiv och har blivit klassat som ”världsarv” av FN-organet Unesco. Ta reda på mer om arkivet genom att följa länkarna under ”Tips på fördjupning”! Vad finns i arkivet? Vad säger det här materialet om Astrid Lindgren som person och författare?

Tips på fördjupning

Rabén & Sjögren, Astrid Lindgrens förlag, samlar information och nyheter om författaren:

<http://www.rabensjogren.se/forfattare/116212-astrid-lindgren>

Astrid Lindgren AB, företaget som äger rättigheterna till arvet efter Astrid Lindgren och vars hemsida bland annat innehåller mycket information om författaren och hennes verk:

<https://www.astridlindgren.com>

Stina Jofs, "Astrid hade sagt nej, ett absolut och rungande nej". Artikel om biopicdebatten kring Unga Astrid i tidningen Vi:

<http://www.vi-tidningen.se/astrid-hade-sagt-nej-ett-absolut-och-rungande-nej/>

Astrid Lindgren-arkivet på Kungliga biblioteket har beteckningen L230 och innehåller cirka 140 hyllmeter material. Alla som har fyllt 18 år har rätt att beställa fram material ur arkivet:

<https://arken.kb.se/SE-S-HS-L230>

Lena Törnqvist, "140 hyllmeter, 75 000 brev och 100 000 klipp". Artikel om Astrid Lindgren-arkivet på Kungliga biblioteket:

<http://www.kb.se/Dokument/Biblis/tornqvist.pdf>

Astrid Lindgren-sällskapetets hemsida med information om författaren och hennes hem på Dalagatan i Stockholm, där man kan få guidad visning:

<https://www.astridlindgrensallskapet.se>

Astrid Lindgrens Näs i Småland, med information om Astrid Lindgrens barndomshem och möjlighet att göra besök:

<http://www.astridlindgrensnas.se>

Astrid, en dokumentär tv-film i tre delar från 2014, producerad av SVT, regisserad av Kristina Lindström. Finns eventuellt att se på Svtplay:

<https://www.svtplay.se/astrid>

Sara Schwardt och Astrid Lindgren, "Dina brev lägger jag under madrassen". En brevväxling 1971-2002. En fängslande bok med de sammanlagt drygt 80 brev som den till en början 13-åriga flickan Sara och författaren skrev till varandra.

Produktionsuppgifter

Regi: Pernille Fischer Christensen

Manus: Pernille Fischer Christensen och Kim Fupz Aakeson

Produktionsbolag: Nordisk Film Production Sverige AB, Avanti Film AB

Distributör: Twentieth Century Fox (Sweden) AB

Medverkande: Alba August, Trine Dyrholm, Maria Bonnevie, Magnus Krepper, Henrik Rafaelsen, Björn Gustafsson, m fl

Sverigepremiär: 2018-09-14

Produktionsland: Sverige

Tekniska uppgifter

Längd: 123 min

Åldersgräns: Barntillåten

Redaktion

Text: Malena Janson

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, november 2018

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

<http://www.filminstitutet.se/filmpedagogik>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via

<http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/>

[filmiskolan/om-att-boka-skolbio/](http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmiskolan/om-att-boka-skolbio/) kan du lära dig mer om hur du hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.